

УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РАБОТОЮ СТУДЕНТОВ НА КАФЕДРІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ

Луценко Р.В., Чечотіна С.Ю., Сидоренко А.Г.

Вищий державний навчальний заклад України “Українська медична
стоматологічна академія”, м. Полтава

Кафедра експериментальної та клінічної фармакології

Входження України в простір європейської співпраці і Болонського процесу повинне забезпечити достатню якість освіти і зобов’язує знайти шляхи реалізації сучасного освітнього простору. Це необхідне для створення ідеальної конструкції для отримання конкурентоспроможної освіти на світовому ринку праці. У багатьох країнах світу гуманітаризація освіти вже стала одним з важливих завдань вищої школи. Сучасний лікар, або сімейний лікар (лікар загальної практики) - це високо професійний інтерніст, фахівець, що знає і володіє необхідним обсягом знань і навичок у сфері вузьких дисциплін [5]. Він здатен вирішувати соціальні проблеми сім’ї. Тому лікар повинні знати основи етики та деонтології, загальної та професійної культури, юриспруденції та домашньої педагогіки, психології, економіки та фізичного виховання.

Реформування системи охорони здоров'я в Україні має ґрунтуватися на поліпшенні вищої медичної освіти [2, 3]. Наука та освіта формують інтелектуальний потенціал нації. Одним із кроків на шляху вступу до Європейського Союзу є приєднання України до Болонської системи навчання [1]. При цьому, на ряду з традиційною моделлю освіти, важливу роль у схемі навчального процесу відводиться самостійній роботі студентів.

Однією з форм організації роботи студентів на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології, яка доповнює загальний інтелектуальний розвиток студентів, як особистості, є самостійна робота. Вона є одним з головних засобів в системі освоєння навчального матеріалу

у вільний від занять час. Основна роль самостійної аудиторної та позааудиторної роботи полягає у можливості придбання студентами додаткових знань, умінь і практичних навичок, а також сформувати творчий підхід до навчального процесу, виховати особистість і її гармонійний розвиток в залежності від індивідуальних інтересів і можливостей кожного студента.

При вивченні фармакології на кафедрі самостійна робота проводять студенти II – III курсу стоматологічного факультету та III курсу медичного і педіатричного факультету, а також факультету підготовки іноземних студентів, у тому числі англомовної форми навчання. Студенти працюють з основною і додатковою літературою (українською, російською і англійською мовами): монографіями, посібниками і підручниками, методичними рекомендаціями та освоюють практичні навички. Крім цього, студенти працюють у комп'ютерному класі з мультимедійними лекціями, компакт-дисками, відеофільмами, тестовими завданнями, навчальними і програмами, що контролюють рівень засвоєння необхідного матеріалу. Також у комп'ютерному класі є можливість працювати над помилками, а також з відеофільмами і навчальними програмами, що є альтернативою науковим експериментам на лабораторних тваринах.

Питання, що вивчаються студентами в рамках самостійної роботи, контролюються шляхом включення їх у вступний і потоковий письмовий або тестовий контроль знань. Ключові питання входять до складу підсумкових модульних тестових завдань, практичних письмових завдань, а також обговорюються під час поточного усного опитування і підсумкового контролю знань студентів.

З метою раціональної організації самостійної роботи в позааудиторний час на кафедрі розроблено та затверджено графік чергувань викладачів з 15⁰⁰ - 19⁰⁰, що знаходиться на інформаційному

стенді кафедри. Залежно від мети самостійної аудиторної або поза аудиторної роботи студентів вона може проходити в наступних варіантах:

- Під керівництвом чергового викладача студенти відпрацьовують пропущені заняття згідно до навчального плану та методичних рекомендацій; презентують незадовільно поточні оцінки, підсумкові модульні контролю; опановують методами проведення навчального експерименту шляхом перегляду і аналізу спеціалізованих фільмів і програм, *in vitro* та на експериментальних тваринах на фоні змодельованої патології та її корекції.

- Користуючись консультативною допомогою чергового викладача готуються до подальших практичних занять; працюють над рефератами і доповідями на студентські наукові конференції та практичні заняття; займаються експериментальною роботою в лабораторії в рамках наукової теми кафедри.

Професорсько-викладацький колектив кафедри експериментальної та клінічної фармакології постійно вдосконалюють існуючі та розробляє нові методи викладання дисципліни, впроваджуючи в навчальний процес активні та інтерактивні форми проведення занять [4]. Ці методи досить вдало апробовують чергові викладачі на позааудиторній самостійній роботі зі студентами, а потім провадять на звичайних практичних заняттях, особливо під час викладання достатньо складних тем і для звернення уваги студентів на окремі ключові позиції, зокрема питання КРОК 1. Вони включають:

- Репродуктивний або творчо-репродуктивний метод (Рішення ситуаційних завдань з актуальних питань предмету; Написання та захист протоколів лікування пацієнтів за результатами виконаної роботи та ін.) ;

- Метод «малих груп» (Розвиток навичок самостійної роботи студентів та вміння працювати в колективі, самооцінка отриманих результатів);

- Метод “рольових ігор” (максимально наближають студентів до їх професійної діяльності. Кожен студент має можливість ознайомитись як з теоретичною частиною, так і самостійно оволодіти практичними навичками);

- Інформаційно-рецептивний метод: використання наочних посібників, колекцій препаратів, лікарських рослин (гербарій, фотознімки, альбоми) з повним описом їх властивостей та ін.;

- Самостійна робота з виконання завдання дослідницької роботи під керівництвом і контролем чергового викладача;

- Навчання з перспективою (ознайомлення з новими методами лікування; новими сучасними зареєстрованими в Україні лікарськими препаратами, застосовуваного для специфічної профілактики і лікування стоматологічних захворювань [Книга Петрової Т.А.].

Різні види навчальної діяльності, включаючи самостійну роботу студентів, формують у них змогу аналізувати свої можливості, вміння здобувати нові знання, використовувати різні форми навчання, інформаційно-освітні технології. Застосування в навчальному процесі активних методів навчання дозволяє виділяти властивості й ознаки досліджуваних об'єктів, встановлювати зв'язки між досліджуваними поняттями, розкривати теоретичну і практичну значимість. Виконання самостійної роботи, формує у студентів пізнавальну потребу і готовність отримувати професійні навички. Самостійна робота з літературою, підготовка рефератів, презентацій и доповідей дозволяють аналізувати медичні, етичні та соціальні проблеми, використовувати на практиці отримані знання з фармакології в інших видах професійної діяльності.

На нашій кафедрі в процесі викладання домінують продуктивні активно-творчі методи навчання, що передбачають самостійну творчу діяльність проблемно-практичного характеру. Важливою складовою освітнього процесу є наукові дослідження фундаментального и

прикладного характеру. У рамках позааудиторної роботи студенти беруть участь у науково-дослідній роботі та представляються отримані результати досліджень на щорічних студентських науково-практичних конференціях різного рівня; готують реферативні повідомлення з актуальних проблем фармакології з використаних мультимедійних презентацій, створюють тематичні наукові фільми та ін.

Наукові дослідження студентів керовані викладачем – науковим керівником мотивують зацікавленість студентів. Дуже важливо, щоб більшість досліджень проводяться спільно з клінічними кафедрами. Аналізуючи наявну матеріально-технічну базу слід зазначити, що на кафедрі експериментальної та клінічної фармакології є підготовлені методичні рекомендації, компакт-диски, відеофільми, таблиці, набори слайдів з певних тем, комп'ютерні тестові завдання, тематичні завдання, кросворди, періодичні медичні видання, контролюючі програми.

Велике значення в самостійній роботі студентів на кафедрі має науково-дослідна робота студентів-гуртківців. Під керівництвом свого куратора студенти проводять наукові дослідження, аналізують отримані результати і порівнюють їх з відомими літературними даними. Виконані роботи постійно доповідаються на студентських конференціях різних вузів.

Висновок. На кафедрі експериментальної та клінічної фармакології викладачі велика увага приділяється самостійній роботі студентів, що підтверджується підвищенням якості навчання та активністю студентів на практичних заняттях.

Література

1. Андреев А.А. Педагогика высшей школы. Новый курс – М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. - 264 с.ил.

2. Богатирьова Р.В. Внесок сучасної науки у забезпечення розвитку охорони здоров'я / Р.В. Богатирьова // Науковий журнал МОЗ України. - 2012. - № 1. - С. 615.

3. Богатирьова Р.В. Основні завдання вищої медичної освіти у процесі реформування системи охорони здоров'я України / Р.В. Богатирьова // Медична освіта. - 2013. - № 2. - С. 58.

4. Застосування інтерактивних методів навчання для підвищення ефективності вивчення базової фармакології / С.Ю. Чечотіна, Р.В. Луценко, А.Г. Сидоренко [та ін.] // Мат. навч. метод конференції “Інноваційні освітні технології у підготовці медичних кадрів”. - 2010. – С. 86 - 88.

4. Москаленко В.Ф. Здоровье и здравоохранение: ключевые императивы / В.Ф. Москаленко. - Киев, 2011. - 256 с.

5. Підготовка лікарів за спеціальністю «загальна практика-сімейна медицина» у відповідності до «наскрізної програми» затвердженої міністерством охорони здоров'я України від 6 квітня 2011 року: матеріали метод. конф. (Вінниця 24 квітня 2013 р.) / Вінницький нац. мед. університет, 2013. – 151 с.

Резюме

УПРАВЛЕНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ НА КАФЕДРЕ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ И КЛИНИЧЕСКОЙ ФАРМАКОЛОГИИ

Луценко Р.В., Чечотина С.Ю., Сидоренко А.Г.

г. Полтава, Высшее государственное учебное заведение Украины

“Украинская медицинская стоматологическая академия”

На кафедре экспериментальной и клинической фармакологии большое внимание уделяется самостоятельной работе студентов. Основная роль которой дать возможность студентам приобрести дополнительные

знания, сформировать творческий подход к учебному процессу, воспитать личность и её гармоническое развитие в зависимости от индивидуальных интересов и возможностей каждого студента.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, учебный процесс.

Summary

SELF MANAGEMENT BUSINESS OF STUDENTS AT THE DEPARTMENT OF EXPERIMENTAL AND CLINICAL PHARMACOLOGY

Lutzenko R.V., Sidorenko A.G.

Poltava, Higher state educational establishment of Ukraine is the “Ukrainian medical stomatological academy”

On the department of experimental and clinical pharmacology large attention is spared independent work of students. Basic role of which to enable students to purchase additional knowledges, form the creative fitting for educational процессу, to educate personality and its harmonic development depending on individual interests and possibilities of every student.

Key words: independent work of students, educational process.